

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi romai kath. irodalmi társulat heti közlönye.

Megjelenik minden szombaton. — A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjaikért kapják. — Nemtagok részére előfizetési díj: egészévre 4 ft., félévre 2 ft., negyedévre 1 ft.

Ugy a lap szellemi részét illető cikkek, mint az előzetési pénzek a „Közművelődés” szerkesztőségének Gyulafehérvárra a várba küldendőek.

A szép fogalmáról.

I. A teremtmény, bármennyire szakadt is el Teremtőjétől, a természet törvényét szívből ki nem irthatta; az isteni képmást eltorzíthatja ugyan magában, de végkép nem törülheti ki; — mert tenmagadért teremtetél bennünket oh Isten. és nyugtalan a mi szívünk, míg te benned nyugódalmat nem talál! (Szt. Ágoston.) Isten, minden tökély legmagasabb szépsége a delej, mely nem enged tőle végkép elszakadni; s ha már az első emberpár bűnbeesésénél is az aszszonyra a szép volt a varázs: „Látá tehát az aszszony, hogy a fa evésre jó és szemre szép, és tekintetre gyönyörű” mondja az Irás... nem csoda, ha az emberiség természetében gyökerezék a vonzalom és lelkesülés a szép iránt, melylyel Isten minden művét felékesíté! Azért még általános romlottsága idején is, midőn a bálványozott teremtményekben vélt feltalálhatni Teremtőjét — Istenét, azokat mindig a szép-től alkotott fogalmainak megfelelőleg iparkodott idomítani: Isten lévén szívvilágának központja még akkor is, midőn őt nem ismerte.

A mily általános a szép érzet az emberiségben, ép oly általános a törekvés a szép valódi lényegének felfogása, meghatározása körül. Minden idők jeles elméi foglalkoztak a szép eszméjével, de a nélkül, hogy anna kielégítő s általánosan elfogadható meghatározása sikerült volna; úgy, hogy Baldinosti metaphysikájában ezt a megjegyzést teszi: „Platótól kezdve napjainkig a szépről számos és vastag kötetet irtak össze. A tárgy terjedelmes s nehézségeivel, valamint az e tárgyat fejtegető tudósok nagy számával s tekintélyével szemben nagy önhietség kell ahhoz, hogy valaki e tárgyban új kisrletet tegyen.” — Méltó kivételt képez azonban e vád alól Jungmann, ki a szépnek ker. felfogását s meghatározását eszközölé. Szerinte ugyanis végeredményben a tárgyak szépsége nem egyéb, mint azoknak ama sajátysága, melynél fogva szeretetreméltók, melynél fogva tetszésünket, tulajdonképeni szeretetünket megnyerik, a menyinyiben e sajátyság; midőn a tárgyakat szemlélődve felfogjuk, épen az általa feikeltett szeretetnél fogva oka szellemi élvezetünknek; vagy — mivel a tárgyaknak ama tulajdona, melynél fogva tulajdonképeni szeretetünket

megnyerik, nem egyéb, mint belső jóságuk. — rövidebben a szépség nem egyéb, mint a tárgyknak belső jósága, a menyinyiben ez az oka az eszes lélek élvezetének, mely azt szemléli. — Az ő felfogása szerint kívánunk mi ez uttal a szépről általában szólni.

A természet bájozó szépségei, mielőtt jóformán csak élveztük volna, már eltűnnek; a legszebb virágok leghamarább elhervadnak. sőt Götte szerint maga az ember is szépsége tetőpontján csak egy pillanattal áll. A szellemi szépségek azonban, mint melyek az egyszerű, tehát felbonthatlan állaggal vannak összefüggésben, természetöknél fogva tökélyesbek. — Az ember tehetőségét három erő képezi; az ő álpontja, mint már Plató mondja, isteni.* Az ember érez, gondolkodik vagy ismer és akar; az érzés célja a szép, a megismerés az igaz, az akaraté a jó; és ezen három a legmagasztosabb célpontja, a mi után az ember ügykezhetik, — az isteni. A szép, igaz és jó együtt teljes viszhangzatot képeznek s megmutatják ember lényegét az ő legmagasabb kifejlésében; együtt képezik ép úgy egyes emberek, mint az összes célját, mert ezen összhangzat által a legmagasztosabbat érhetni el. Az ember végcélja, ugyanis a tökély eszményképét életének minden egyes mozzanataiban minél hűvebben viszatükrözni. Életét a feltétlen tökélyű Istenhez idomítani. Ezen előny kitünő fölényt biztosít neki a többi teremtmények felett; különösen nagyoknak tünik fel ő az erkölcsi világban. Azért találjuk oly anynyira magasztalva a lelki szépséget a testi felett nemcsak a szentirók és a szent Atyák, de a régi bölcsék ajkain is.

A szép már természeténél fogva élvezetet nyújt; hiszen a Sirének éneke a hallgatókra varázsörövel hatott, senki nem volt képes az elragadó kedves hangoknak ellentállni. Az ókor ezen élvezete azonban a szép iránti érzékei minden finomsága daczára csak érzéki élvhajászat volt. — A görög népnek a szép iránti

* Lásd erre vonatkozva Dr. Stöckl Albert tapasztalati lélektana 233—142. lapjait fordította Dr. Zaffery Károly, hol az emberi fötehetségek 3-ika a „vis motrix.”

lelkessült érzelmeit szintén a vallás táplálta, az által, hogy az istenek emberi alakokban és szenvedélyekkel — azonban a legmagasabb fokig nemesítve ábrázoltattak; ők az istenit is érzéken szépnek gondolták, de minék következtében a templomok nem annyira az ájtatosság helyei, mint inkább művészi és nemzeti emlékek csarnokai voltak. (Cantu.) De Görögország is a gondviselés által csak azért avatott a szép művészetek és ékes szolás szentélyévé, hogy onnan a művészet fénye, a tudomány ama tökélye, a félbarbár népekkel is közöltessék mindenfelé, hogy egy ország se legyen megfosztva a polgárosodás fényétől, melynek rendeltetése az vala, hogy a felkelő napot megelőző hajnalpirként előkészítse a földet Krisztus polgárosodásának fényes világára.* (Leroy); mert mint alex. Kelemen mondja: „mióta az Ige leszállott az égből, nem kellett többé a tudományok elsajátítása végett az emberek iskoláit látogatnunk, Athenbe vagy Joniába mennünk; ha az, ki szent erejével s tanításával minket betölt, a mi tanítónk, úgy általa mindent tudunk; ő az Ige, általa az egész világ Görögohná lett.“

A régi Róma a görögöktől rabolt művekkel ékesítette palotáit, s miután gyakorlati iránya miatt csak utánzásra adta magát, a művészet végkép elsatnyult volna kezei közt, ha a kereszténység pártfogása alá nem veszi, mely annak a régi remek művek megmentése mellett újjászülőjévé is lett.

Köztudomású tapasztalati tény az, hogy a szép tárgyakat szívesen nézzük, szemléletök kellemes érzetet s örömet gerjeszt bennünk, és tökéletes szeretetünket kelti fel. „Szép az, a minék észrevevése élvezetet nyújt“ mondja aquinoi sz. Tamás; „élvezni pedig — mondja sz. Ágoston — annyit tesz, mint valamely tárgyat önmagáért szeretni“ — a mi tökéletes szeretet. Innen magyarázható meg, miért szeretjük Istent szívünk minden érzelmével, úgy, hogy velő egyesülni óhajtunk, t. i. azért, mert ő a szépség tökélye; csak az lehet szép, mi az ő szépségét tükrözi vissza; minden szépben őt szeretjük.

Szép a természet, mert az Isten műve: szép az ember, mert Isten képnása, teremtményei koronája; azért midőn az örök Ige testet öltött magára, szépsége által az emberi szépséget még különösen megdicsőíté: „ő — mint a hippói doctor mondja — szép istenségében, mint Ige az Istennél; szép a szűz méhében, hol nem veszté el istenségét, s fölvevé az emberséget; szép mint született csecsemős Ige . . . Szép tehát az égben, szép a földön, szép anyja méhében, szép szülői karjai között; szép csodáiban, szép az ostor csapások alatt; szép midőn az életre hívogat; szép midőn megveti a halált; szép midőn haldoklik; szép midőn vis. szakapja életét; szép a keresztfán, szép a sirban, szép fölségében.“ Ő az istenfélő lelkeknek jegyese és völégénye, mert szép; a ki után menyasz szony éjjel-nappal szüntelenül eped; „ő az Isten fényességének kifolyása s a magasságbeli dicsőségének homály nélkül való tüköre.“

Nagyon helyes a régiek ama mondása Cicerónál:

„szellemi rendben szép az, mi az emberi természet ama tulajdonaival öszszhangzik és megegyezik, melyek által a többi anyagi lény felett áll.“ A lélek szépsége — miként Ambrus és Ágoston — utánok pedig mindenki tartja, csupa erény és bölcsesség; ékesség; az igazság megismerése. E pedig nem más, mint a Teremtő által az emberi szív mélyére ültetett mag gyümölcse; csak az szereti teljesen Istent, ki ezen égi magot szívében felvirágoztatja, gyümölcsözteti, az ő törvényeit megvalósítja. Szép a lélek, midőn erőinek megvalósított öszszhangzatában jóságra, bölcsességre, és szeretetre emelkedik; mert mind a jóság, mind a bölcsesség és szeretet saját szépséggel bírnak; ezek erények, az erkölcsi élet szépsége pedig erényekben tűnik től. (Dr. Cseh Ferencz.)

(Folyt. köv.)

A romulus-monda és Róma alapítása.

(Vége.)

Most kövessük tovább a hagyományt. —

Mihelyt a gyermekek megszületnek, Amulius őket vízbe akarja fulasztani; azonban Mars a kicsinyeket atyai oltalmába és gondjai alá veszi, midőn szoptatásukra a neki szentelt állatot, a farkast küldi, melyen kívül még a harkály és bibicz is fel vannak említve mint a kisdedek ápolói. — Ezek közül a harkály szintén Mars kedvencz állata, a bibicz pedig Vestáé. Itt tehát ismét vonatkozást találunk ama két istenségre. A gyermekek első táplálása a ficus Ruminális alatt történt. Szent volt e fa, mert itt tiszteltetett Diva Rumina istennő s tán a Ruminális nevet is ő adta fának. —

Hogy ki volt ez istennő, arról felvilágosítást nyújt a már említett Varro, midőn így szól: „Azért nem tagadhatom, hogy Diva Rumina szentélyénél azért van fügefafa ültetve; mert ott szoktak bor helyett tejfel és a csecsemőkért áldozni. Mert az emlékek rumes vagy rumae“ stb. (De re rustica II. 11, 5.) Ruma szó tehát emlőt jelent és Rumina körülbelől szoptatót, táplálót. A fügefafa pedig bőven termő, édes és magdus gyümölcseivel ugyszintén Preller szerint az ikreket szoptató farkas is Rumina jötevő istennő jelképe volt. Ezeket tudva könnyen megmagyarázhatjuk magunknak, miért került a mondába a ficus Ruminális; s ha Preller imént említett nézete csakugyan helyes, vajjon nem épen az istennőt példázó farkas adott okot azon mondára, hogy Róma alapítóját farkas szoptatta? —

A gyermekeket kitételök után nemsokára Faustulus találta meg, a ki őket kunyhójába vitte és ne-jének adta át gondozás végett. —

Ki volt e nő? A hagyomány szerint Larentia vagy Acca Larentia vagy Livius szerint Lupanak neveztetett, mivel fajtalan életet élt. — De lupa tulajdonképen nöstényfarkast jelent, s azért már a régiek úgy vélekedtek, hogy a nőnek ezen neve idézte elő a farkas általi szoptatás mondját.

Lássuk az Acca Larentia nevét. — Ez kétségkívül a larok anyját jelenti; tehát a larok anyja táplálta Romulust és Remust, a kik itt könnyen úgy tűnhetnek fel, mint Acca Larentia gyermekei, vagy is mint larok. — A monda e része ad alapot Preller azon említett állításának, hogy az ikrek Róma városának larjai. —

Ugorjunk most át a gyermekeveken s vegyük a hagyomány elbeszélési fonálát ott fel, a hol el van mondva, hogy az ikrek születésük titkát megtudva nagyatyjuknak Numitornak Alba-Longa uralmát a bitorló Amuliusztól visszaszerezték. Ekkor, úgy mond a hagyomány, kedvök kerekedik várost alapítani s midőn nem tudtak egymás közt megegyezni, az istenekhez folyamodtak. — Általános volt Itáliában azon hit, hogy az istenek akarataikat bizonyos külső jelek által előre adják tudtára az embernek. Ilyen külső jel például bizonyos madarak megjelenése az égnek bizonyos, előre kijelölt táján. Ezen külső jelből való jóslás volt az auspicium melyet a testvérek felhasználtak. Természetes dolog, hogy a jövőnek kipuhatólása a mondából nem maradhatott el; mert oly aggályos volt a római nép, hogy az istenek előleges megkérdezése nélkül semmi fontosabb vállalatba nem mert bocsátkozni és így nem gondolhatta a város alapítását sem auspicium nélkül. —

Az auspicium folytán Romulusnak jut a szerencse várost alapítani; ő ezt végrehajtja, még pedig Pales ünnepén. Itt most az a kérdés merül fel, van-e valami alapja annak, hogy a hagyomány az alapítás napjául a Palilia ünnepet említi. Hogy e kérdésre legalább részben kielégítő választ adhassunk, tekintsük csak meg közelebbről Pales istennőt, kinek tiszteletére ama nap ünnepeltetett. A név maga, mint a tudomány kimutatta, táplálót jelent s öszszeköttetésben áll pascere (legeltetni) vagy pabulun (takarmány) szavakkal. — Ennek megfelel a nép hite is, mely szerint Pales tápláló s különösen a barmokról gondoskodó istenség volt, s mint ilyen nevezetesen a pásztorok előtt állott tiszteletben, kik tőle esedeztek áldást barmaikra. — Nem csekély jelentőségű lehetett ő Itália őslakói előtt, kiknek fő foglalkozása a baromtenyésztés volt. ¹⁾ Midőn ezen népek főleg mint pásztorok éltek és rendezett városaik még nem voltak, még is kellett lenniök olyan helyeknek, tanyáknak, a hová kedvezőtlen időben s leginkább télen nyájaikkal együtt vonultak. Ilyen hely lehetett a Palatium, mely, úgy látszik, épen Palestől és az ő tiszteletére kapta nevét. — Ő volt tehát nemcsak a barmoknak, hanem e tanyának is védője. E helyen, a hová a pásztorok időnként öszszegyülekeztek, később állandó lakok emelkedtek, s a pásztorok képeztek Róma első lakóit, a mint ezt a hagyomány is kifejezi. — Továbbá jól megjegyzendő, hogy azon istennő

ünnepén bizonyos engesztelési, tisztítási cselekvények voltak szokásban; egyebek között megtisztították a földet, s a megtisztított hely az egész környék megtisztulását jelképezte. —

Azonban nemcsak amaz ünnepen fordult elő ilyen tisztítás, hanem városok alapításánál is tisztává kellett tenni a kijelölt helyet, a mi bizonyos vallásos szertartások között ment végbe. Eszertartások, melyek mind Pales ünnepén mind a városok alapításánál szükségesek voltak, ezeken kívül azon körülmény, hogy Pales a Palatium védője volt, szolgáltatott nagy valószínűséggel az okot, melynél fogva a hagyományban Palilia ünnepe van az alapítás napjául megemlítve. — Minthogy az időről van szó, megjegyzem, hogy az alapítás Varro számítása szerint a VI. olympias 3 ik évében 753-ban Kr. e. történt. ²⁾ — A hagyomány szerint Romulus a várost saját nevééről nevezte Rómának. E mellett a régieknél egy más nézetet is találunk, a mely szerint Róma a görögből átvett szó. Ott ugyanis rómé erőt jelent s ennél fogva Róma az erő városa, eredeti itál neve pedig Valentia volt. — Az újabb nyelvtudomány azonban más uton halad; a többek között némelyek nem minden alap nélkül igyekeznek kimutatni, hogy Róma annyit jelent, mint folyamváros, a minek a valóság egészen megfelel. De e tekintetben még nem sikerült végleges megállapodásra jutni. —

A monda a város benépesítéséről Romulus tetteiről s istenüléséről is szól. De ezekre nem megyek át; mert hiszen ennyi is elég annak kimutatására, (s ez volt a törekvésem) hogy a monda megalakulására mily nagy befolyással voltak a nép mythicus felfogása és a vallási szokások. —

Az tagadhatatlan, hogy Róma valóban létrejött s létezésének és gyarapodásának hatalmas jeleit adá; mert egy magasabb kéznek, a rómaiak hite szerint Marsnak vezetése alatt idővel, úgy szólva, az ismert világ fejévé és központjává lett. —

Végül hozzá tehetjük azt, hogy uralmát most is főtartja, de nem fegyverrel többé, mint akkor, hanem a kereszténységnek békét hirdető és áldást osztogató szelleme által; és így a mai időre nézve is valósult az Ovidiustól Pythagoras szájába adott jövendölés Rómáról:

Haec igitur formam crescendo mutat et olim
Immensi caput orbis erit. Met. XV. 434. 435. —

Burnáz Ernő

²⁾ Ezen általánosan elfogadott időpontot kívül még kettőről van tudomásunk, u. m. 751. és 728. Krisztus előtti évekről.

¹⁾ Hogy mily jelentékeny volt később is Rómában a baromtenyésztés, bizonyítja Cicero, midőn Cato mondásaként idézi, hogy legtöbbet ér bene pascere, azután satis pascere, azután male pascere és csak ezután arare (De officiis II, 25, 89.)

TÁRGYA.

A z ü ve ge m be r ke.

Irtá: Mylius Ofriid.

Szabadon fordította: Dr. Fülöp Adorján.

(Folytatás.)

IV.

Tóbiáséknál a nagy kemenczében a jól megrakott tűz úgy lángolt s lobogott, mint már régen nem. Még csak az imént is befagyva volt ablak üvegtáblái bőségesen hullaták örömkönyűiket: a fali óra is hangosabban ketyegett, mert bizonyára jobban érzé magát, mint a szobának előbbi nedves és hideg levegőjében. A gyerekek az asztal körül ültek, hol Teréz és Ágota az apával, Frigyes és Antalka a nagyanyával vacsorálának a kádár leküldött estéllijéből és a fazék burgonyából; a kehelyalaku pohárban a kancsó mellett pedig pompás sör habzott. Mint esett a szegény kiéhezetteknek! Miklós már csak a látással is jóllakott, s hol ősz szakállát simogató, hol czirogatta az asztal végén ülő Lenkát, ki Lipótka huszár egyenruhájára varrta a cifra arabeskeket, melyeket apja krétával előre kirajzolt. És Lenka nagyon boldog volt, midőn apját, nagyanyját és testvéreit ilyen jó étvágygyal látta falatozni, mert tudta, hogy most az egyszer van legalább valami izletes enni való. Egyik sem szólt semmit, úgy el valának foglalva az evéssel és nézéssel. Végre az apa letévé a kanalat, mindeniknek még egy darab kenyeret vágott, a poharat megtöltötte és a kádárnak nyujtá mint ez estebéd adójának. Miklós azonban csak egy kortyot ivott és a poharat Lenkának nyujtá, ki barátságos mosolyval, Miklós „egészségére“ ki is üríté. És ezután a pohár rendre járt.

Igy né! már ettünk! mondá Tóbiás: „de ha ettünk és jól laktunk, köszönjük is meg a minden jök adójának. Mondd el imádságodat Frigyes!“ Frigyes erre áhitattal emelte föl kezeit s gyermekí csengő hangján imádkozni kezdett:

Étel, italért a mit adsz, Istenünk
Dicsértessék azért neved közöttünk.
Adjad s maraszd áldásodat mi nálunk.
Erősítsd meg lelkünkben a vallásunk.
Tégy minket elégedetté,
Hogy gondolatink ég felé,
Szárnyaljanak itt a földön
Téged áldva mindörökkön! Ámen.

„Ámen!“ mondá Miklós és újra feltevé sípkáját: „szépen van mondva, Frigyes! Kitől tanultad?“

„Azt, ő maga készítette,“ mondá Lenka, „a jó, az áhitatos fiu! Akkor készíté azt s még többeket, mikor fájós lábbal feküdt az ágyban.“

„Lehetséges volna?“ kérdé Miklós, és csodálkozva tekintett a gyermekre, ki zavarodva nézett félre. „Igen bizony, Frigyes okos, jó gyermek; még pap lehet belőle, ha lába meggyógyul!“

„Ha pénzem lesz, legyen!“ mondá Tóbiás, „a könyveket úgy is leginkább szereti, s ha valahol csak egy lapocskát talál, elolvassa s megjegyzi, mi azon írva van. De fájdalom nincs módomban, hogy taníttassam, s ez is nagyon fáj szívemnek.“

„És ügyes is!“ mondá Miklós: „Nézz csak ide, komám, mily ügyesen kiraggatta a tisztí szobát. Nem is hinné az ember, hogy nem tanulta volna!“

„Ej te Miklós mily szépen előhaladál a munkával oly rövid idő alatt,“ kiáltá Tóbiás csodálkozva és a ládára nézett, melynek már egészen ház-alakja vala, mert csak a tető, ablakok s a befestés hiányozának! „Ilyet egy hónapig sem tudtam volna csinálni!“

Táblapapírból bizonyára nem! mondá Miklós: „de most láss gyorsan hozzá te is: Tóbiás és siess, hogy kész legyen a fedélzet, míg én az ajtót vágom ki; azután befestjük, száradni teszszük s reggelre kész az egész!“

„De még éjjeli misére is kell mennem!“ mondá Tóbiás az órára tekintve, „s itt az ideje, hogy távozzam!“

„Siess hát szabó!“ mondá Miklós tréfásan: — „legalább mi jobban elférünk! ma este úgy sem üzhetni ki belőled a félelmet. Mire haza jössz, kész is leszünk, nemde Lenka?“

„Talán készen, mert a szoba nagyon szűk!“ mondá Lenka, egy tizenkét éves, magas, csinos, megtermett, oly eleven, virágzó s egészséges leány, hogy mintegy csodálkozva leheté kérdezni, mint tudott oly gyenge talajon ily szép virág fejlődni. „A nadrág kész, a dolmány is nemsokára kész lesz, s mire apám haza jön a huszárkára is föl lesznek varva a gombok és zsinorok. Azután atyámnak csak tegláznia kell.“

„Te szorgalmas gyerek!“ mondá a szabó s megindulva simogató végig kezével szép barna fűrtéit. Élénk szeméiddel természetesen jobban látod az öltéseket, mint én az én homályos szemeimmel, s gyorsabban is tudsz ölteni serény kis kezeiddel, mint én reszkető ujjaimmal!“

„És én örömet teszem ezt atyám! Atyám úgy is eieget dolgozott!“

„De nem eleget számotokra, gyermekek!“ mondá sohajjal a szabó. „Ha minden öltésért csak egy krajczárt kaptam volna, mily gazdag lennék ma?! — De a szegény leány már rég, hogy nem aludta ki magát! Már két hete, hogy Lenka éjjeli tizenkettő előtt nem jött haza munkából és reggel harkor már újra munkára kellett menni. A kedves szemek egészen homályosokká váltak, s nekem úgy tetszik, hogy arcza sem oly piros, mint az előtt!“ E tekintetben meghazudtoló őt azonnal, mert a leány arcza e szavakra még pirosabb lett, mint az előtt. hálás pillantást vetve atyjára.

„Igerd meg Miklós, hogy aludni küldöd, mihelyt ő kész lesz munkájával.“

„Jó lesz jó!“ mormogá a kádár jókedvűen, „ha tudnillik mindnyájan készen leszünk, mert ha Lenka itt van, kétszerte oly gyors a munka!“

„Most elmegyek a templomban!“ mondá magában Tóbiás: „gyermekek a kolbászt meg ne egyétek, melyet Lenka anyátoknak és Josephinának tevé el;

értettétek? Isten áldjon meg gyermekeim! És megcsókolva mindeniket oly vidám és eleven vala, mint már régen nem, midőn pedig Magdolnára került a sor, ez szívélyesen csókola az apa tüskés ajakát, leoldá nyakkendőjét s apja nyaka körül övezé.”

„Hűdeg van!” mondá, „apuskám a templomban könnyen meg is hűthetné magát, nekem pedig idehaza a meleg szobában fölösleges!”

„Mily serény, komám,” mondá Tóbiás boldog mosolylyal; „serény, mint egy vipera.”

„És még is oly szelíd, mint a galamb!” egészíté ki Miklós, és jóakarólag veregeté meg a szabó vállait. „Ugy van, Tóbiás; nagyráhatott gyermekeid vannak; okosak, jók s illedelmesek: még ez a pajzán gyermek, ez csupa áldás!” mondá megcsipve Antalka arczat.

A szabó mosolyogva bölinta fejével, feltevé kaplapját, zsebébe dugá kezeit s oly örömmel es könnyült kedélylyel távozek, mintha szárnyai lettek volna. S alig távozek a lépcső aljára, már is füttyölte: „Nincsen semmi baj barátom” s a kalitzkában lévő vörösbegy szökdelve utánzá a dallamot.

„Ez jót jelent!” mondá vallásos érzettel a nagyanya. „Ha a vörösbegy karácsony szombatján füttyöl, áldás szállja meg a házat!”

„S a mester füttyöl, még a pacsirtát is megsze gyeníté!” mondá Miklós, és serényen szegezte egy másután le az ajtó vékony deszkáit.

Egy ideig szótlanul valának. Frigyes a cserép gyanánt szolgáló tábla papirokat festegette. A két kisebb gyermek aludott. Antal is a papírt vagdalgatta. Miklós fűrészelt és gyalult. A kemenczében vidáman pattogott a tűz; a fali óra ketyegett; az orsó pergett; a fonó Lenka gyors kezei egymásután veték árnyai kat az őrház falára. Még Miklós pipaszíppanasát is hallani lehete a csendben, oly serényen munkálkodtak. Egyszerre a lépcsőkön tipp, topp hallatszanak s a három nagyobb gyermek egy szájjal kiáltó: „anyánk! anyánk jön!” Nem sokára megnyílt az ajtó s azon egy zámók asszony lépett be, egyik kezében nagy kosárral, a másikban lámpával.

„Ur Isten, mit látok!” kiáltá elbámulva; „hát maga Miklós mit csinál itt? Hát téged, Lenka, már elbocsájtott Bauman kisasszony? Talán már ettetek is? Én egy fazék gömböczös savanyu káposztát hozok, mit az a jó szakácsné adott. Így is jó, legalább lesz holnapra ételünk... S még sörötök is van? Megveszett az a Tóbiás ma, vagy valami bűvös erszényre tett szert? hol van az az eszeveszett ember?”

Miklós e rohamos kérdésekre csak mosolygott, de munkáját nem hagyá félbe; azonban Magdolna, Frigyes és a nagyanya mindent megmagyaráztak...

„Komám!” kiáltá s megfogá a szerényen még mindig félretétekintő kádárt. „maga tette ezt? oh be... oh be... áldott jó ember! Megcsókolnám érette.”

„Erre is lesz idő, asszonyom, csak most hagyjon békét nekem, szeretnék minél hamarabb készen lenni ezen munkával.”

„Anyám!” mondá Lenka hirtelen szalmakosárkájában keresgélni kezdvén, „itt van a kisasszonytól kapott

karácsonyi ajándékom és egy tallér, melyet nyakkendőre adott. A süteményt adja a gyermekeknek, a tallérral és havi béremmel vegyen fát! De apámnak ne szóljon semmit erről.”

„Te jó szívű leány!” válaszolá az anya, „és magadra nem is gondolsz? Pedig mily szükséged volna egy köntösre!”

„Magam és szüleim számára elég jól vagyok öltözve; anyáméknak pedig szükséges a pénz. Fogadni mernék, hogy úz krajczár sincs a háznál!” — Az anya fájdalmasan bölintá fejét. „Ott várokztam egész mostanig, hogy megkapjam fél forint napi díjamat, de a szobaleány nem bocsátott az asszonyosság elé, mert látogatói valának. Jöjjenek az ünnepek után, mondá, mintha nekünk szegény embereknek, kik csak a mindennapi kenyéért dolgozunk, kamatozó penzünk volna vagy tele kamaránk! — Ha a szakácsné nem ad kölcsön — folytatá érzékenyen — kenyeret sem vehettem volna; a cselédek mégis jobbak, mint az urak!”

„Mindenről gondoskodva van már anyám,” válaszolá Lenka, „Wurmholz ur apámnak adott egy forintot!”

„Egy forintot? Hát azt hogyan?” kérdé az anya elbámulva. — Magdolna elbeszélé az égést s az azután történeteket, mire az anya hova-tovább, mind elgondolkodóbb és csenedesebb lön. E közben kiüríté kosarát és légelőször egy savanyu káposztával, majd egy borsóval és burgonyával telt fazakat vett ki. Azután meg elővett másfél kenyeret; végre egy üveg italt, melyet az ablakpárkányára helyezte a holnapra ünnepre. Most meg Frigyes is munkájától anyja mellé osont, s átadá a Katitól kapott kalácsot. „Fogja anyám,” sugta elfogódva, „a mint látom nem vehetett semmit a kicsinyek számára; adja ezt ugy oda, mintha anyám vette volna; Teréznek s Ágotának adtam már belőle!” Az anya egy csökkel jutalmazá ezért gyermekét, Frigyes pedig újra munkájához láta. Anyja ezalatt az asztalt rendbe szedé s a cserépedényt a konyhába vivé.

Nemsokára megérkezék Grimsel asszonynyal, a gyümölcsárussal Józefa is, ki annak ma estve árulni segített, — s mindkettőjököt szíves üdvözléttel fogadták.

„Jézus Mária! minő gonosz idő van oda künn!” mondá a gyümölcsárusnő a maga rikácsoló hangján; „még a jó kutyát sem kellene kikergetni! Én csak ezt a babuskát sajnáltam, hogy ugy kelle fagyaskodnia. Na, jöjj ide gyermekem te is a kemenczéhez s melen gesd magad.” Ő maga jó példát adandó neki, hátát a kályhának fordítá. „Áldott kis leány ez a Józefa; egyetlen szem aszalt szilvám sem maradt, sem gesztenyém, mindent eladtam; s mindezt az ő barátságos és szerény viseletének köszönhetem. Még előkellőbb urak jöttek és vettek tőle. Nem is lesz káromra ez, édes gyermekem; — folytatá Grimselné — egy ujdonat új ezüst forintot szántam neked. S ha a szomszédasszonynak nem lesz kifogása, itt maradok köztetek és kávét készítünk s iszunk a ház minden tagja, apraja, nagyja, mintha csak fölyna. Hé! Mit szólsz ehhez Dálemné?”

„Azt, hogy nagyon jó kedve van ma szomszédasszonynak!” válaszolá, „mindig szívesen látom s nagyon

örvendek azon, hogy Józseffel oly annyira meg van elégedve! Nagyon jó vásárjának kellett lennie, hogy oly széles jó kedvében van!”

„Igen, mert három kancsó sört ivott meg ma este!” mondá József.

„Ej, hogy a kakas csipjen meg, te kis csacska!” rivalt rá az öreg, míg a többiek hangosan fölnevettek, „hát te megszámoltad?”

„Meg hát, hisz én hoztam a sörházból, a sört a három füstölt virslit is!” mondá a leánya.

„Grimsel asszony! még jó szerencse, hogy a fia nincs itt ilyenkor, hogy hallaná meg, mit beszélnek ezek a tacsok!” mondá Miklós.

„Az a naplopó bizonyosan valamelyik sörházban van!” mondá Grimselné bosszuan. „De már megmelegedtem, lássunk hát kávékn után!”

Jó... de... de... dadogá Dálemné, „nekem nincs sem cukrom, sem kávé, sem tejem a háznál.”

„Hát én kértem?” kérde a bőbeszédű öreg csaknem nyersen: „nem megmondtam-e, hogy mindnyájotokat ma kávéval foglak megvendégetni? Tudom jól, hogy oly szegények vagytok, mint a templom egere, s éppen azért akarok nálatok kávézni, hogy ezek a szegény gyermekek is kapjanak egyszer valami jót! Különben gondoskodtam én már mindenről!” Erre kiti pegett a szobából, meggyújtá az előszobában lámpácskáját és lasacskán fölcsoszogott a padlásszobájába vezető lépcsőkön. Kevés időre visszatért, egyik kezében a gyermekek számára almával és dióval, mézeskaláccsal telt kosárkát hozva; a másik kezében, egy nagy tejes fazakat cipelt; kézi-kosarában pedig a kávéhoz szükséges edényeket, melyek virágos porcellánból valának, s melyek az öreg nő fényüzési cikkeit képezték. „Ugy né! Itt volna már minden s szomszéd-asszony segíthetne is nekem.” mondá veleszületett nyersségével, „ehol van alma s dió a gyermekeknek karácsonyi ajándéknak és egy kalács az új ezüst forinttal Józsefnek. Ugy-e Miklós maga is velünk iszik?”

„Igen, ha marad nekem is valami,” mondá Miklós és nyugodtan tovább festett.

(Folyt. köv.)

Kisebb közlemények.

— Szemle. A tisztelt szerkesztő ur engedelmével szándékom kedves kis lapunk azon olvasóinak kedvéért, kik elfoglaltságuk miatt mindent kellő figyelemmel nem kísérhetnek, a nevezetesb eseményeket és kiválóbb mozzanatokot a fölveti czim alatt rövidbe foglalni és észrevételekkel kísérni.

A tordaranyos megyei tanfelügyelőség központi köre folyó évi május 8 kán Tordán tartott első gyűlésében határozatul kimondotta, hogy a népiskola négy alsó osztályában Kátét tanítani nem szabad, s hogy a „Miatyánk” csak a negyedik osztály iskolaévének vége felé imádságul használandó. E nevezetes hírek olvasása ép oly hatású volt ránk nézve, mintha valahonnan azt vettük volna hírül, hogy X

vármegeye néhány hajduja egybegyűlt, hogy Y község számára harangot öntsön.

Miután a népiskolában nem csak tanítani, hanem nevelni is kell a gyermekeket; a vallás-erkölcsi nevelés eszközei között pedig — a legkitünőbb paedagogusok vélekedése szerint — az imádság nagyon fontos helyet foglal el; miután a tanító az iskolai gyermekcsalád atyjának tekinthető: világos, hogy nagy hiba a gyermeki szívet, mely valamint minden jó és szép iránt, ugy az imádság iránt is igen fogékony, e tekintetben parlagon hagyni; annál is inkább, mivel a későbbi élet ugy is egész erővel az imában való buzgalomnak gyöngítésére törekszik. Hogy még az Ur imája is botrány amaz iskolahősök előtt, ebből bátran következtethetni, hogy azt az örökszép imaalakot soha maguk át nem érezték, kellően meg nem szivelték; azért Uram! bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek.

A kolozsvári két napilap heves harczot folytat a gouvernante-ok általi nevelés ellen; és joggal. Nagy öszszegű drága pénzen állítottunk fel nőképezdéket, leányaink azokban szép készületségre tesznek szert, s mégis évekig kell várni, míg egy kis része alkalmazást nyer; jobb módú családaink inkább kedvelik a külföldről behoztatott idegen nevelőket. Méltán rójják meg idézett lapjaink ez idegen plántáknak családjainkba való becsempészését. Nehány izben magam is hivatalos lévén az ily tanítónők által nevelt leánykák vizsgájára, midőn az egyik felelő nagy hevvel mondá el Waschingtonnak elég hosszú életrajzat, azon kérdésemre, hogy tudna-e valamit Hunyadi Jánosról is mondani, kedves(?) meglepetésemre tanítónő, tanítvány, szülő, mind elpirulva mélyen hallgatának; de a kérdező sem lön többé a vizsgára meghíva... Bár ama szép cikkek írója eszméit és egészséges nézeteit külön füzetben is adná ki, hogy maradandó intésül szolgáljanak és addig hassanak, míg sikert aratnak!

A középtanodákról szóló törvényjavaslát tárgyalása ujából elhalasztatott. Jobb is, mint ha a bizottság azon változtatásával ment volna keresztül, hogy az iskolarendek tagjainak a rendi főnök általi kinevezése és áthelyezése a miniszter ur jóváhagyásától függjön. Mi a kormány ellenőrzésétől nem félünk, azt jogosnak tartjuk; de katolikus intézményeinkbe való felosztató befolyását nem óhajtjuk.

Maros-Ludasról Beszterczére oly vasut építését tervezik, mely olcsóbb szerkezete mellett jártában még egyes utasok fölvétele végett is akár hol megálland. Okos gondolat, és bizonyára több hasznát veendik, mint a czifra és drága vonatoknak. A sáros utakon haladni nem képes ló- és ökörfogatok, meg a nyaktörő sebességgel haladó gyorsvonatok közt, gyakorlati és körülményeinknek éppen megfelelő közeputat fognak ezen helyi érdekű vasutak képezni.

I. T.

Ünnepély. A nemzeti kegyelet egyik legszebb ténye nyilvánult május hó 23-án, midőn az ország fővárosában a Ferenc-József téren a legnagyobb ma-

gyar, gr. Széchenyi István nagy alkotásai és elévülhetlen érdemei megörökítésére emelt díszes ércszobor lepleztetett. A nemzet hálája magasztosabban nem adózhatott a soha el nem halványulható dicsőségű egyén emlékének, mint azon fillérek áldozatkész felajánlásával, melyek ama szobrot létrehozáék. Az akadémia diszülést rendezett az ünnepély emelésére, melyen a főpapokon, főurakon, tudományos testületek küldött-ségein, megyei képviselők és más katonai notabilitásokon kívül még a legelső magyar ember, a király képviselője József főherczeg is részt vett. Az ülés után testületileg vonult a díszes közönség, a kivácsi nézők hullámzó tömegétől már ellepett térre, hol a lepellet bevont szobrot a szebbnél-szebb koszorúk öveztek körül. Pont 12 órakor József főherczeg felállással jelt adván az ünnepély megkezdésére, megzendült az ének és zene, melynek megható accordjai mellett a lepellet lehullott a szoborról, mely hivatva van emlékeztetni a nemzetet, a nagy államférfira, dicső hazafira, kinek életében, minden szívverése, minden tette, egész törekvése hazája fölvirágoztatásának, nemzete jóllétének emelésére volt szentelve! Az ünnepélyt természetesen fényes lakoma is követte; melyen az áldomások gondolhatni, hogy el nem maradtak. Végül az egész ünnepélyt a színházak diszülőadásai zárták be.

- A pápa a magyar zarándokokat máj. 9 én délben fogadta a Vatikán tróntermében. A pápa nemesi udvara kíséretében jelent meg s a trónon foglalt helyet. A 33 zarándok szónoka Lonkay Antal volt, ki latin beszéd kíséretében átnyújtá a Magyar-Állam által gyűjtött Péterfillért, ötezer frankot. A zarándokok láb-s kézcsokra bocsáttattak. Pápa ő szentsége a trónról fölemelkedve, hosszabb beszédben leirhatlan kegyességgel válaszolt; atyai örömé: fejezte ki a fölött, hogy a magyar zarándokokat fogadhatta; utalt Magyarországtörténetére sz. István király korától kezdve, lelkesítő szavakkal buzdította a zarándoklat tagjait, hogy haladjanak ezentúl is a vallásos magyar ősök nyomdokain. Végül apostóli áldását adta legelőször a magyarok apostóli királyára, aztán a zarándoklat tagjaira és egész Magyarországra. Erre a pápa ugyanazon kísérettel, a melylyel érkezett, a trónteremből eltávozott.

Lonkai Antal beszéde a zsent atyához, melyet, mint a magyar zarándokok vezére mondott következőleg hangzik: Sanctissime Pater! Gloriossime Pontifex et Rex! E remoto S. Stephani regno, quod utinam iterum more antiquo „Marianum“ appellari mereatur, piam peregrinationem ad gloriosum hoc solium Vaticanum suscepimus, primum quidem, ut Tibi, Sanctissime Pater, omnium christianorum Patri, filialem eumque tenerrimum amorem, perfectissimum obedientiam profundissimum venerationem et indivisum adhaesione coram profiteamur; dein ut divi Petri per Te, supremum et infallibilem Magistrum loquentis verba benedictionis, verba sapientiae, verba confortationis cupidus et devotis auribus excipiamus; denique ut pro magnanimo benefacto, quo ante annum miseris fratribus nostris szegedinesibus per horribilem exundationem ad incitas redactis, post regem nostrum apostolicum primum inter principes Europae paterne succurrere

dignatus es, non solum immortales grates agamus, sed hungarici populi gratitudinem facto etiam comprobemus, exiguo nempe hoc munusculo, quod in ephemeride mea catholica „Magyar Allam“ ipso hoc titulo, ut donum pontificium Sanctae Sedi filiali pietate resarciamus, publice collectum est.

Insuper, Sanctissime Pater, eadem hac nobis tam fausta et memorabili die facere non poteramus, quin ad imortalem et gloriosam illam encyclicam „Aterni Patris“ ex Hungaria nostram quoque gratulantem adhaesionem significarem partim ut inter totius orbis catholici suffragia vox catholicorum hungarorum non desideretur, partim quia non dubitamus aegrotanti societate humanae nulla alia arte mederi posse, nisi angelica ille Angelici Doctoris doctrina, cuius salutarem instaurationem ex hac sancti Petri cathedra tam graviter commendare, imo omnibus iniungere dignatus es. — Et nunc ad pedes Sanctitatis Tuae devotissime procumbentes, benedictionemque apostolicam primum pro Rege nostro apostolico et augusta Eius familie, nec non pro chara nostra patria hungarica dein pro eminentissimo et filialiter amato antistite meo, principe primato Simor, todoque episcopatu Hungariae, et tandem pro nobis ipsis, pro ephemeride mea catholica, omnibusque huius obuli S. Petri oblatoribus piissime exorantes, ardenti voto Deum omnipotentem, quaesumus, ut Tibi, Pater Sanctissime, non modo dies Petri, sed annos gloriosissimi Tui Praedecessoris concedat, ut post recuperatam seditiosis gentibus tranquillitatem, perfectum ecclesiae et veritatis triumphum non solum praeparare, sed etiam videre et illius triumphus gaudiis vel diutissime perfrui possis.

Irodalom.

- A gyermekek hitküldése (missioja.)

Ajánlva a gyermekek, szülők, tanítók s lelkészeknek, valamint minden gyermekbarátnak.

Második kiadás. Budapest. 1880. A szent gyermekség művének tulajdona. — „Hagyjátok a kisdedeket hozzám jöni.“ Mát. 19. 14.

Tekintettel ama két, a salzburgi főigazgatósághoz intézett pápai leiratra, a melyek elseje 1877. szept. 12. a másika pedig 1878. ápril 13. ról van keltezve:

I. A szent gyermekség művének czélja: a szerencsétlen pogány gyermekeket megóvni a tönkrejutástól, az az megmenteni őket ha lehetséges a testi haláltól, megkeresztelni a haldoklókat, keresztényileg fölnevelni az életben maradottakat és mindezen kívül megszentülésre lenni azon keresztény gyermekeknek, akik e műben közreműködnek.

II. Részt vehetnek a műben első sorban a gyermekek, még pedig mindjárt a kereszttség szentségének fölvétele után; de az osztrák-magyar birodalom mindazon helységeiben, a melyek a salzburgi főigazgatósággal öszszekötetésben állanak, vagy pedig a hol ez külön pápai leirat által engedélyeztetik, tagja lehet a sz. gyermekség művének kor különbség nélkül minden keresztény hívó a ki 1) naponként egy üdvözlötlet elmond

eme toldalékkal: Szűz Mária és szt. József könyörög-
jének érettünk és a szegény pogány gyermekekért; 2)
havonként két oszt. krt. fizet.

A csescemők helyett elmondhatják ez imádságot
szülőik vagy mások, a kik hozzájuk tartoznak.

Osztrák-magyar birodalomban említett pápai leírat
folytán részt vehetnek a szt. gyermekség művén azon
gyermekek is a kik nem lévén képesek fizetni a hávi 2
krnyi illetéket, annyit adakoznak, mennyit bírnak. Az il-
letéket előre is lefizethetni és pedig fél- vagy egész évre.

III. A résztvevők és jötevők bizonyos lelki javak
ban részesülnek, sat. . . miként ez bővebben van ismer-
tetve a szt. gyermekség művének előmozdítására és
terjesztésére szolgáló segédesszóközök füzetkeiben, me-
lyeket Erdélyben nt. Steiner Ede segédlelkész
urnál lehet kapni Nagyszébenben.

„Nagy dolgot akarnak véghez vinni a gyermekek
is“. Ily czimű értekezésben ismerteti a fenczimzet mű-
vecske a szt. gyermekség missiojának keletkezését, tör-
ténéteit, földadatát eddigi működésének eredményeit
sat. . . Kimutatja 1843. óta 1878-ig annak bevételeit és
1862—1877 gyümölcseit. A szélső éveket tekintve be-
vétele volt 1843 ban: 9000 frt. 1878 ban: 1002, 300 frt.

Megkereszteltetett 1862 ben: 390,738 gyermek;
1877-ben 425,608 Fölneveltetett 1862 ben: 13,538. 1877-
ben pedig: 78,889 gyermek. Csak 16 év folyamában
meglett keresztelve 5¹/₂ millió pogány gyermek. Legu-
többi időben 89 missiót segélyezett. Van 309 árvaháza,
1248 iskolája, 141 műhelye, 93 majorja és 377 gyógy-
szertára! Tehát Isten segítségével már is nagy dolgot
hoztak létre a ker. gyermekek! Ajánljuka ker. lelkek
pártfogásába!

A napi események köréből

— Az erdélyi püspöki papnövelde növendékei
közé fölvétetni kívánók szóbeli pályázati vizsgálata
Gy. Fehérvárt f. évi július 3-án fog megtartatni. Pá-
lyázni kívánók keresztlevéllel, iskolai és orvosi bizo-
nyítvánnyal, esetleg katonamentességüket igazoló ok-
mányokkal felszerelt kérvényeiket az erdélyi püspöki
hivatalhoz illető gymn. igazgatóságai után legkésőbb
július 2-ig terjeszszék föl.

— Adatok a szent-István-fineveldei önképzőköröl.
A gyulafehérvári s z. István-fineveldei önkép-
zőkör az 1879,80 tanévben 23 rendes, egy alakuló és
3 rendkívüli gyűlést tartott; ezeken szavaltak az ifjak
105 költeményt, tartatott egy fölolvásás és 3 szónoki
beszéd. Volt beadva 96 dolgozat ezek közt 23 költemény.
Elfogadtatott ezek közül 13 mű; javítás végett vissza-
adott 73. — A könyvtár, vétel s adomány után
gyarapult 24 művel 32 kötetben s jelenleg áll 254 mű-
ből 352 kötetben. Összes évi bevétel volt 69 frt 25 kr.
összes kiadás 55 frt 10 kr. — Jártak a következő la-
pok: Bíró Béla igazgató ur adományából az „Egri

Nepujság“; Nagy István aligazgató ur jótékonyaságá-
ból a „Vasárnapi Ujság“; az erdélyi rom. kath. iro-
dalmi társulat adományá folytán a „Köznevelődés“.
A pénztár erejére az „Ország-Világ“, „Magyar Koro-
na“ és „Önképző“. — Jutalmak voltak Bíró Béla
igazgató urtól 5 ezüst forint a bezáró ünnepélyen ren-
dezett szavaltversenyre, elnyerte ezt Brády Attila
VIII. o. tanuló, mélt. dr. Éltés Károly kanonok urtól
5 ezüst forint irodalmi művekre, sorsbuzás után nyerte
Hallmások Arthur VIII. oszt. tanuló: Straubert Ödön
gymn. tanár urtól 3 tallér a legjobb vallásos költe-
ményre, elnyerte Hallmások Arthur VIII. oszt. t. Rancz
János gymn. tanár urtól 2 ezüst forint az „Önkép-
ző“-ben megjelent műre, elnyerte Imre István VII. o.
t. Ezen kívül nt. Nagy István aligazgató ur 20 kr. ju-
talomban részesíté minden gyűlésen a legjobb szava-
lót. Az ünnepélyes bezáró gyűlés június 3-án tartott
szép műsorozat és diszes közönség részvéte mellett.

— Ft. dr. Haynald Lajos kalocsai Bibornok-Érsek
ur ő Eminentája a magyar országos gazdasági egye-
sületnek ezer forintnyi, és az országos iparegylet ja-
vára szintén ezer forintnyi alapítványt tett le magyar
urbékkárpótlási kötvényekben.

— Érettségi vizsgálatok. Az erdélyi tankerülethez
tartozó állami s rom. cath. középtanodákban a szóbeli
érettségi vizsgálatok következő napokon tartathak meg:
a n.-szebeni állami főgymnasiumnál jun. 7. és 8-án, a
Sz. udvarhelyi állami főreáliskolánál 19 és 20-án, a dé-
vai állami főreáliskolánál 22. és 23-án, a kolozsvári r.
c. főgymnasiumnál 1 és 2-án, a brassói gymnasiumnál
11. és 12-én a sz. udvarhelyi gymnasiumnál 14-én, a cs.
somlyói gymnasiumnál 17-én, s a k. fehérvári püspöki
Lyceumnál 25. s 26-án.

— A budapesti tudományegyetem rectorává a jövő
tanévre Berger János theologia r. tanár választatott meg.

— A kolozsvári egyetem rectorává dr. Haller Ká-
roly, az osztrák magánjog tanára választatott meg.

— A gymn. tantervrre vonatkozó utasítás szövegét
tárgyalta közelebbről a közoktatási tanács s azt el is
fogadta. Ugyancsak a közoktatási tanács, érdekes há-
tározatot hozott a mostani vizsgálatokra vonatkozólag.
Egy tanártestület ugyanis azt kérelmezte a miniszte-
riumnál, hogy a jelenlegi vizsgálatokat törölje el. A
tanács oly intézkedést ajánl a miniszteriumnak, mely
szerint a vizsgálatok megtartandók s a feleletek ered-
ményei, ha ellenkezésbe jönnének az előbb megállapí-
tott tanjegyekkel, minden esetre tekintetbe veendők a
bizonyítvány kiállításánál.

— Az irodalmi társulat pénztárába tagdíjakot
1880-ra fizettek. És pedig: a) alapító-tagsági díjt 50
frtot az esztergomi mélt. főkapitán, — b) pártolási 5
frtot: Möller Ede apát és esperes-plébános Brassó,
Török Bertalan alsófehérmegyei főjegyző Nagy-Enyed,
Imets F. Jákó t. főesperes és gymn. igazgató Cs.-Som-
lyó, — c) rendes tagsági 2 frtot: Kannaba Endre pléb.
S. Szt.-Ivány.

Kiadja: Az erdélyi rom. kath. irodalmi társulat. Szerkesztő-bizottság. Felelős szerkesztő: BIRÓ BÉLA.
Szerkesztőtársak: BALOGH IGNÁ CZ, CSERNI BÉLA, CSISZÉR JÁNOS, Dr. TÓDOR JÓZSEF.